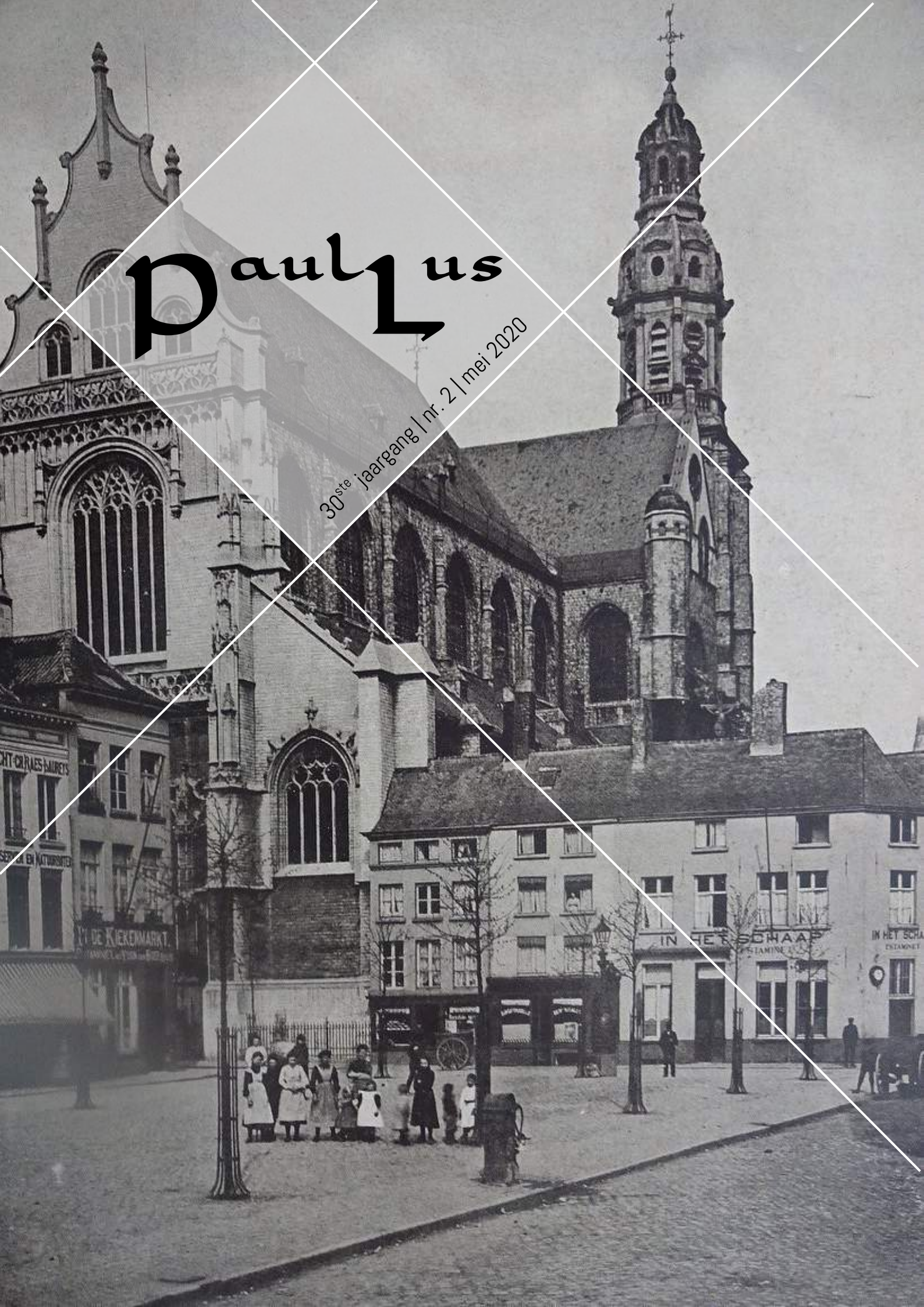

Paulus

30ste jaargang | nr. 2 | mei 2020

27-03-2020 UITZONDERLIJKE GEBEDSDIENST IN TIJDEN VAN PANDEMIE GELEID DOOR DE HEILIGE VADER FRANCISCUS OP HET BORDES VAN DE SINT-PIETERS BASILIEK.

"Tegen het vallen van de avond" (Mc 4.35). Zo begint het Evangelie dat we hebben gehoord. Sinds weken lijkt het erop dat de avond is gevallen. Dichte duisternis heeft onze pleinen, straten en steden bedekt. Zij heeft beslag gelegd op ons leven. Een oorverdovende stilte en een desolate leegte vult alles en waar ze langskomt, veroorzaakt ze verlamming. Je kunt het voelen in de lucht, je merkt het in de gebaren, de blikken zeggen het. We zijn bang en verloren. Net als de leerlingen in het Evangelie werden we opgeschrikt door een onverwachte en razende storm. We werden ons bewust dat we in hetzelfde schuitje zitten, allen broos en gedesoriënteerd, maar tegelijkertijd belangrijk en noodzakelijk, allen geroepen om samen te roeien, allen behoeftig aan troost. Op deze boot... zitten we allemaal. Zoals de leerlingen, die met één stem en angstig zeggen: "Wij vergaan" (v. 38), zo hebben ook wij ons gerealiseerd dat wij niet ieder voor zich kunnen verder gaan, maar alleen samen.

We kunnen ons gemakkelijk in dit verhaal herkennen. Wat moeilijk is, is de houding van Jezus te begrijpen. Terwijl de leerlingen vanzelfsprekend verontrust en wanhopig zijn, is Hij op de achtersteven, net op het gedeelte van de boot dat als eerste naar onder gaat. En wat doet Hij? Ondanks de ontredde slaapt Hij vredig, vertrouwend op de Vader - het is de enige keer in het Evangelie dat we Jezus zien slapen. Wanneer Hij wordt gewekt, nadat Hij de wind en het water tot bedaren heeft gebracht, wendt Hij zich op verwijtende toon tot de leerlingen: "Waarom zijt ge zo bang? Hoe is het mogelijk dat ge nog geen geloof bezit?" (v. 40).

Laten we trachten te begrijpen. Waarin bestaat het gebrek aan geloof van de leerlingen dat het tegendeel is van het vertrouwen van Jezus? Ze waren niet opgehouden in Hem te geloven, want ze aanroepen Hem. Maar laten we eens kijken hoe ze Hem aanroepen: "Meester, raakt het U niet dat wij vergaan?" (v. 38). Raakt het U niet: ze denken dat Jezus geen belangstelling heeft voor hen, dat Hij niet om hen bezorgd is. Onder ons, in onze families, is een van de dingen die het meest pijn doen wanneer men ons zegt: "Geef je niet om mij?" Het is een zin die kwetst en in ons hart stormen ontketent. Dat moet ook Jezus geschokt hebben. Want niemand geeft meer om ons dan Hij. Immers, eenmaal ingeroepen, redt Hij zijn wantrouwige leerlingen.

De storm ontmaskert onze kwetsbaarheid en brengt die valse en nodeloze zekerheden aan het licht waarmee we onze agenda's, onze plannen, onze gewoonten en prioriteiten hebben opgebouwd. Het laat ons zien hoe we laten slapen en verwaarlozen wat ons voedt, steun geeft en ons leven en onze samenleving versterkt. De storm brengt alle bedoelingen aan het licht om "in te pakken" en te vergeten wat de ziel van onze volkeren heeft gevoed; al die pogingen om ons te verdoven met schijnbaar "reddende" gewoonten, die onbekwaam zijn een beroep te doen op onze wortels en de herinnering aan onze voorouders op te roepen. Zo verliezen we de noodzakelijke immuniteit om de tegenspoed het hoofd te beiden.

Met de storm is de schmink weggevallen van die stereotypen waarmee we onze "ego's", die zich altijd zorgen maken over ons eigen imago, verstoppen. En nogmaals is die (gezegende) gemeenschappelijke verbondenheid zichtbaar geworden waaraan we ons niet kunnen onttrekken: de verbondenheid als broeders.

"Waarom zijt ge zo bang? Hoe is het mogelijk dat ge nog geen geloof bezit?" (v. 40). Heer, uw woord treft ons vanavond en gaat ons allen aan. In onze wereld, waar U meer van houdt dan wij, zijn we op volle snelheid verder gegaan. We voelen ons sterk en tot alles instaat. Belust op winst hebben we ons laten opslorpen door de dingen en ons laten versuffen door de haast. We hebben niet stil gestaan bij uw oproepen. We zijn niet ontwaakt door oorlogen en planetair onrecht. We hebben niet geluisterd naar de kreet van de armen, en van onze ernstig zieke planeet. We gingen onverschrokken verder, met de gedachte dat we altijd gezond zouden blijven in een zieke wereld. Nu, terwijl we ons in stormachtige wateren bevinden, smeken we U: "Word wakker Heer!" "Waarom zijt ge zo bang? Hoe is het mogelijk dat ge nog geen geloof bezit?" (v. 40) Heer, roep ons op, doe een beroep op ons geloof. Dat is

niet zozeer geloven dat Gij bestaat, maar naar U toe komen en U vertrouwen. In deze Vastentijd klinkt uw dringende oproep: "Bekeer je", "Keert tot Mij terug, van ganser harte" (Joël 2,12). Gij roept ons op om deze tijd van beproeving aan te grijpen als een tijd van keuze. Het is niet de tijd van uw oordeel, maar van ons oordeel. De tijd om te kiezen voor wat telt of voor wat voorbij gaat, om te onderscheiden tussen wat nodig is en wat niet. Het is de tijd om de route van ons leven opnieuw op U te richten, Heer, en op de anderen. En we kunnen kijken naar zoveel voorbeeldige metgezellen die, ondanks angst, hebben gereageerd door hun leven te geven. Het is de werkkraft van de Geest die wordt uitgestort en vorm geeft aan moedige en edelmoedige toewijding. Het is het leven van de Geest dat in staat is om te verlossen, te waarderen en te laten zien hoe ons leven opgebouwd en in stand gehouden wordt door gewone mensen - meestal vergeten - die niet verschijnen in de krantenkoppen en tijdschriften of op de grote catwalks van de laatste show. Zonder twijfel schrijven zij vandaag de beslissende gebeurtenissen van onze geschiedenis: artsen, verpleegsters en verplegers, supermarktmedewerkers, schoonmakers, verzorgers, vervoerders, ordehandhavers, vrijwilligers, priesters, religieuzen en vele, zeer vele anderen die begrepen hebben dat niemand zichzelf alleen redt. Tegenover het lijden, waar de ware ontwikkeling van onze volkeren wordt gemeten, ontdekken en ervaren we het priesterlijk gebed van Jezus: "opdat allen één mogen zijn" (Joh 17,21). Hoeveel mensen oefenen geduld en schenken elke dag hoop, door ervoor zorgen dat ze geen paniek zaaien maar medeverantwoordelijkheid. Hoeveel vaders, moeders, grootvaders en grootmoeders, leerkrachten laten onze kinderen met kleine en dagelijkse gebaren zien hoe ze een crisis moeten aanpakken en hoe ze die moeten doorstaan door hun gewoonten aan te passen, hun ogen op te slaan en het gebed te bevorderen. Hoeveel mensen bidden, offeren en zijn voorsprekers voor het welzijn van allen. Gebed en stille dienst zijn onze winnende wapens.

"Waarom zijt ge zo bang? Hoe is het mogelijk dat ge nog geen geloof bezit?" (v. 40) Het begin van geloven is: weten dat we verlossing nodig hebben. We zijn niet zelfvoorzienend, alleen. Alleen zinken we weg. We hebben de Heer nodig zoals de oude zeelieden de sterren. Laten we Jezus in onze levensboten uitnodigen. Laten we hem onze angsten toevertrouwen, zodat Hij ze kan overwinnen. Net als de leerlingen zullen we ervaren dat we met Hem aan boord geen schipbreuk zullen lijden. Want dit is Gods kracht: alles wat ons overkomt, zelfs slechte dingen, ten goede keren. Hij brengt rust in onze stormen, want bij God sterft het leven nooit.

De Heer daagt ons uit en nodigt ons uit om, te midden van onze storm, solidariteit en hoop op te wekken en te activeren. Zij zijn in staat om vastheid, steun en zin te geven aan die tijden wanneer alles schipbreuk lijkt te lijden. De Heer roept ons om ons paasgeloof op te wekken en te doen herleven. We hebben een anker: door zijn kruis zijn we gered. We hebben een roerganger: door zijn kruis zijn we vrijgekocht. We hebben hoop: door zijn kruis zijn we genezen en omhelsd, zodat niets en niemand ons kan scheiden van zijn verlossende liefde. Te midden van het isolement waarin we lijden onder het gebrek aan genegenheid en ontmoetingen, waarbij we het gebrek aan veel dingen ervaren, horen we opnieuw de boodschap die ons redt: Hij is verrezen en leeft met ons. De Heer roept ons vanaf zijn kruis op om het leven dat ons te wachten staat te ontdekken, om te kijken naar hen die ons opeisen, om de genade die ons bewoont te versterken, te erkennen en te prikkelen. Laten we de kwijnende vlaspit, die nooit uitgaat, niet doven (cf. Is 42,3),. Laten we het mogelijk maken dat hij de hoop aanwakkert.

Zijn kruis omarmen betekent de moed vinden om alle tegenslagen van de huidige tijd te aanvaarden en daarom even afstand te doen van onze zucht naar almacht en bezit, om ruimte te geven aan de creativiteit die alleen de Geest kan opwekken. Het betekent de moed vinden om ruimte te scheppen waar iedereen zich geroepen kan voelen en nieuwe vormen van gastvrijheid, broederschap en solidariteit mogelijk maken. Door zijn kruis zijn we gered om de hoop te verwelkomen en het te laten gebeuren dat zij alle mogelijke maatregelen en wegen, kan versterken en ondersteunen die ons kunnen helpen om onszelf te behoeden en te bewaken. De Heer omarmen om de hoop te omarmen: dat is de kracht van het geloof. Het bevrijdt ons van angst en geeft ons hoop.

"Waarom zijt ge zo bang? Hoe is het mogelijk dat ge nog geen geloof bezit?" (v. 40) Beste broeders en zusters, vanop deze plaats, die het rots -geloof van Petrus verhaalt, wil ik jullie vanavond allen aan de Heer toevertrouwen, op voorspraak van Onze Lieve Vrouw, heil van het volk, ster van de stormachtige zee. Vanuit deze zuilengang die Rome en de wereld omarmt, daalt op jullie neer, als een troostende omhelzing, Gods zegen. Heer, zegen de wereld, geef gezondheid aan het lichaam en troost aan het hart. Gij vraagt ons om niet bang te zijn. Maar ons geloof is zwak en we zijn bang. Maar Gij, Heer, laat ons niet over aan de storm. Herhaal: "Gij hoeft niet bevreesd te zijn" (Mt 28:5). En wij, samen met Petrus, "Schuiven we al onze zorgen op U af, want Gij hebt zorg voor ons" (cfr 1 Pe 5,7).

BEZINNING VAN GEMEENSCHAP TOT GEMEENSCHAP

De vijftigdagentijd tussen Pasen en Pinksteren

Vijftig dagen zijn er nodig
om doordrongen te worden van Gods 'Opstandigheid' in ons leven.

Vijftig dagen van twijfel ,
samen scholen, ramen en deuren gesloten. Blijf in uw kot.

Zoals Thomas dan toch maar de kwetsuren in onze samenleving
betasten, de verbondenheid met vrienden terug opzoeken, ontdekken
dat de inzet van velen ons uitdaagt om meer dan ooit Gods levensadem
aanwezig te weten.

En dan de ramen opengooien ...

Paul Scheelen

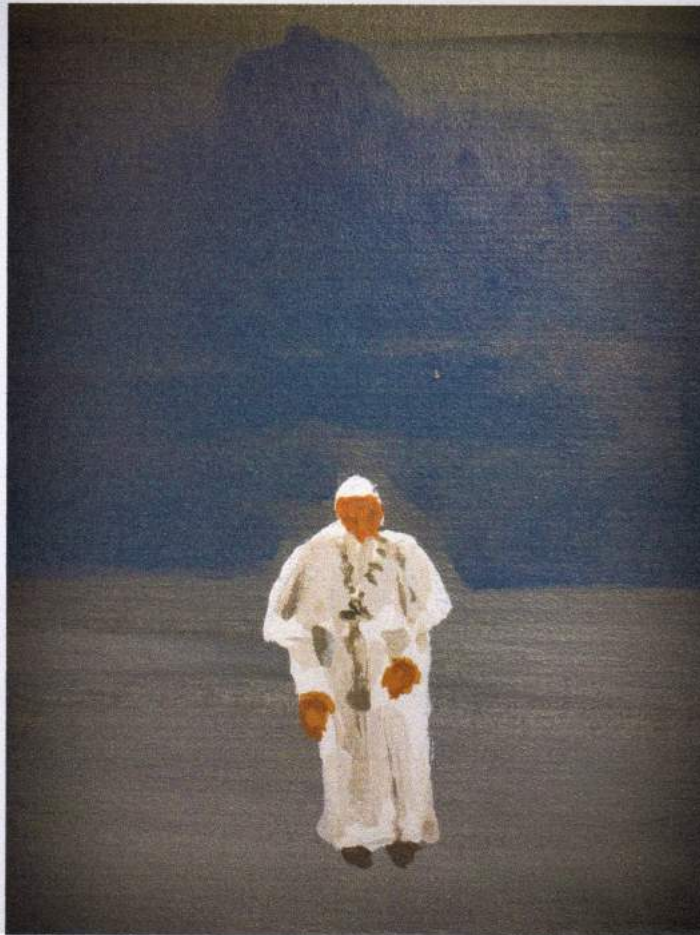
Hartelijke groet vanuit de Solvynsgemeenschap,
Annemie, Ann, Geert, Paul

Gebed

Gij die ons ziet en kent als geen ander,
kom ons zwakke geloof te hulp en sterk onze inzet.
Gij legt onze vingers in de littekens van ons gebroken bestaan en dat
van velen. Mogen wij ons hechten aan uw zijde, ons durven
toevertrouwen aan U.
Dat wij mogen leven in de kracht en de Geestdrift van de Verrezene,
dat vragen wij U vandaag en alle dagen. Amen

Paul Scheelen

Urbi et Orbi

Een oude witte vent
verlaten op het lege plein
hoe eenzaam kun je zijn
ook als je leider bent
van wereldwijd zovelen,

Wie luistert naar zijn stem
die onze pijn wil helen
en wie gelooft in hem?

Hij prevelt stille woorden
en zegent iedereen
in alle verre oorden,
en bidt:
het wordt ooit als voorheen,

De oude witte man
deelt onze bekommernis
en doet slechts wat hij kan
omdat hij zelfs als Paus
ook maar een mens is.

DE GESELING, EEN LIJDENSWEG

De Rozenkransreeks is weer compleet! De meesten onder jullie hebben echter nog niet de kans gehad om 'De Geseling' weer in het echt te zien. Kort nadat het schilderij uit Venetië terugkeerde, ging België immers in 'lockdown-light'. Het had niet veel gescheeld of het schilderij mocht Venetië zelfs niet verlaten. Het ganse bruikleenproces was een brokkenparcours. Misschien is dit wat overdreven, maar laten we beginnen bij het begin.

In mei 2019 kreeg de kerkfabriek een (dringende) bruikleenaanvraag voor 'De Geseling' van Rubens. 'Vanaf september organiseert Toerisme Vlaanderen en de Stad Antwerpen een tentoonstelling rond onze grote Vlaamse meesters in het Palazzo Ducale te Venetië' luidde de brief. Enerzijds was er wat misgelopen met andere bruikleenaanvragen en anderzijds vond Toerisme Vlaanderen dat een topstuk als deze Rubens niet mocht ontbreken. 'De Geseling' is letterlijk een Topstuk, opgenomen op de

Vlaamse Topstukkenlijst. Zonder toelating én de nodige behandeling mag het werk het land niet verlaten. Ondertussen was het al half juli en het schilderij werd naar beneden gehaald door de kunsttransportfirma Mobull zodat het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, KIK-IRPA het kon inspecteren. Behandeling bleek noodzakelijk, voornamelijk van de achterzijde van het houten paneel. De 18de-eeuwse parkettering was te rigide om het schilderij te laten reizen en moest vervangen worden door aluminium latjes die meer speling bieden. Zodat het allemaal wat sneller kon gaan, besloten de restaurateurs de behandeling in de kerk zelf uit te voeren. De Sint-Paulusgemeenschap én de toeristen waren hier erg blij mee. Zo konden we eens oog-in-oog staan met een schilderij dat normaal zo'n 6 meter hoog hangt.

Eind augustus vertrok het werk per vrachtwagen. De coördinator

van het project, Marieke D'Hooghe hield ons op de hoogte met tal van foto's. Venetië, dat is immers water en gondola's, prachtige paleizen met heel wat trappen. De foto's logen er niet om. Met een bootje werd het schilderij naar de oevers van de stad gevaren en een speciaal wagentje op rupsbanden reed 'De Geseling' naar boven. De laatste foto stelde ons gerust: in een sfeervol verlichte ruimte vertoefde onze Rubens in het gezelschap van een Titiaan. De voorzitter van de kerkfabriek, Walter Vrinssen en zijn echtgenote Frieda Croenen, vriendelijk uitgenodigd voor de opening, zagen dat het goed was. Een verslag van hun reis kon je al lezen in het (toen nog) Sint-Pauluskrantje van oktober 2019.

'So far so good', maar in november en december 2019 kreeg Venetië te kampen met hoge waterstanden, zelfs het hoogste waterpeil in 33 jaar. Voor Venetië is dit 'niets nieuws onder zon', maar nu volgden we het op de voet. Marieke verzekerde ons dat het schilderij hoog en droog hing en we ons niet ongerust hoefden te maken.

We luidden het nieuwe jaar in. Het aftellen van de dagen naar de terugkeer van ons geliefde schilderij kon beginnen. We waren al aan het brainstormen hoe het schilderij uit te lichten op Slow Art Day op 4 april. Geen haar op ons hoofd dat toen dacht dat de Corona-perikelen in China misschien nog roet in het eten zou gooien. Eind februari werden echter de eerste gevallen in Europa gemeld. Noord-Italië deelde mee in de klappen

en die klappen werden alsmaar zwaarder. Venetië ging op zondag 8 maart 'op slot'. Wat waren we blij als we vernamen dat het schilderij al op vrijdag was vertrokken. Op 11 maart mocht uw reporter als koerier het transport vanuit het depot van Mobull in Zaventem naar Antwerpen begeleiden. In geen tijd – het heeft ruim twee uur geduurd – hadden ze het schilderij weer netjes op zijn plaats gehangen.

We weten op dit moment nog niet wanneer de kerk terug open gaat. We weten dus ook niet wanneer u 'De Geseling' weer in het echt kan zien. In de tussentijd kan u op onze Facebook-pagina genieten van de virtuele 'Slow Art Day 2020'. Met de prachtige stem van Wilfried Van de Brande en de wijze woorden van E.H. Rudi Mannaerts ontsnapt u geen enkel detail.

Caroline De Wever

DE KLUIZENAAR ZONDER BAARD

De Sint-Pauluskerk staat midden in het Schipperskwartier te Antwerpen. Naar het Zuiden wandel je door de oude stad langs Het Vleeshuis naar de Grote Markt. Neem je de noordelijke route, dan is er veel kans dat je belandt in de enkele prostitutiestraten die Antwerpen nog tolereert. Wanneer je regelmatig de kerk mee openhoudt voor de bezoekers, dan kom je de bewoners van dat stadgedeelte af en toe tegen: vriendelijke dames, heren, transgenders (al helemaal of nog net niet), die een kaarsje komen branden of gewoon eens door hun parochiekerk wandelen. Ik hoop dat ze dit artikel lezen, want ze weten waarschijnlijk niet dat er in een hoekje van de Verrijzenistuin een beeld staat van een heilige, die hun patroonheilige zou mogen zijn. Voor alle duidelijkheid: nu is dat officieel Maria Magdalena, een beetje voorspelbaar.

De heilige waar het mij om gaat en die ik bij deze wil promoten, heeft onder haar rechterarm een snaarinstrument en aan haar voeten een partituur, waaronder een toneelmasker piept. Natuurlijk heeft ze ook nog een doodskop in de rechterhand, alles is toch vergankelijk? Zelf ging ze dood in 457 en pas na haar dood ontdekte men dat ze een vrouw was. Toen ze zich als kluizenaar terugtrok op de Olijfberg in Jeruzalem, verkleedde ze zich als man, om niet lastig gevallen te worden en om niet op te vallen (een beetje zoals de vrouwen in Monty Python's Life of Brian, die graag mee wilden stenigen). Natuurlijk viel ze wel op en stond bekend als Pelagius, 'de baardeloze kluizenaar'.

Pelagia, want zo heette ze in werkelijkheid, was in haar vorige leven danseres, actrice en luxehoer in Antiochië. Tot ze een preek hoorde van een zekere Nonnius, die verkondigde dat God door Christus de zondaars wilde redden. Pelagia schonk prompt haar bezittingen aan de armen en trok naar de Olijfberg in Jeruzalem, om dicht bij die Christus te zijn.

Pelagia is één van de 140 heiligen die als beeld vereeuwigd is op de colonnade van de Sint-Pietersbasiliek in Vaticaanstad, zou het daarom zijn dat ze ook in onze tuin een plaatsje heeft gekregen? Of was het toch de nabij gelegen Guldenberg, berucht voor zijn verderf, die de aanleiding was om een stichtelijk beeld van een bekeerlinge op te richten? Daar gaat het toch om, in onze Verrijzenistuin: iedereen wordt gered en is welkom. Always look at the bright side of life!

Armand Storck

LEO VAN ACHTER OF DOOR DE STIER NEERGETRAPT GRAS

Hieronder volgt een uittreksel van een artikel dat reeds verschenen is in nr. 10 van Kerk & Leven, editie stadskern. Neen, het ontbreekt ons niet aan inspiratie. Corona, blijkbaar ook een heilige, laat ons niet op onze lauweren rusten. Uw redactieploeg is zelfs aan het filmen geslagen. Deze filmpjes kan u integraal bekijken op onze Facebook-pagina 'Sint-Pauluskerk Antwerpen'. We waren sowieso van plan een artikel te wijden aan onze Leo: 'Iedereen komt als je Leo roept', maar bij ons 'komt Leo als iedereen roept'.

Voor zij die dus niet geabonneerd zijn op Kerk & Leven en/of Leo (nog) niet kennen:

Voor Leo Van achter geldt er maar één kerk en dat is de Sint-Pauluskerk. Als iemand vraagt wat Leo zoal in de kerk doet, dan vraag je beter wat hij niet doet. Hij is dan ook 'onder de toren' van de kerk geboren. Zijn ouders hadden tot begin jaren '80 een beenhouwerij in de Korte Doornikstraat.

Leo zette als 6-jarige zijn eerste stappen in het vrijwilligersleven van de Sint-Pauluskerk. Hij wilde toen graag flyeren in de parochie om reclame te maken voor de processie van O.L.V. van de Rozenkrans in oktober. Dat vond onderpastoor Franzen geen goed idee. 'Ze steken u in nog in de vuilbak' waarschuwde hij. Het kleine ventje mocht wel mee gaan kijken naar den Beerschot, nu nog altijd 'zijn ploeg'. Tijdens de processie mocht hij wel papiertjes uitstrooien voor het Heilig Sacrament. Hij was echter zo zenuwachtig dat zijn darmpjes hem parten speelden. Zijn plichtsbesef hield de bovenhand met alle gevolgen van dien: zijn wit kostuum met blauwe sjerp was niet meer zo wit.

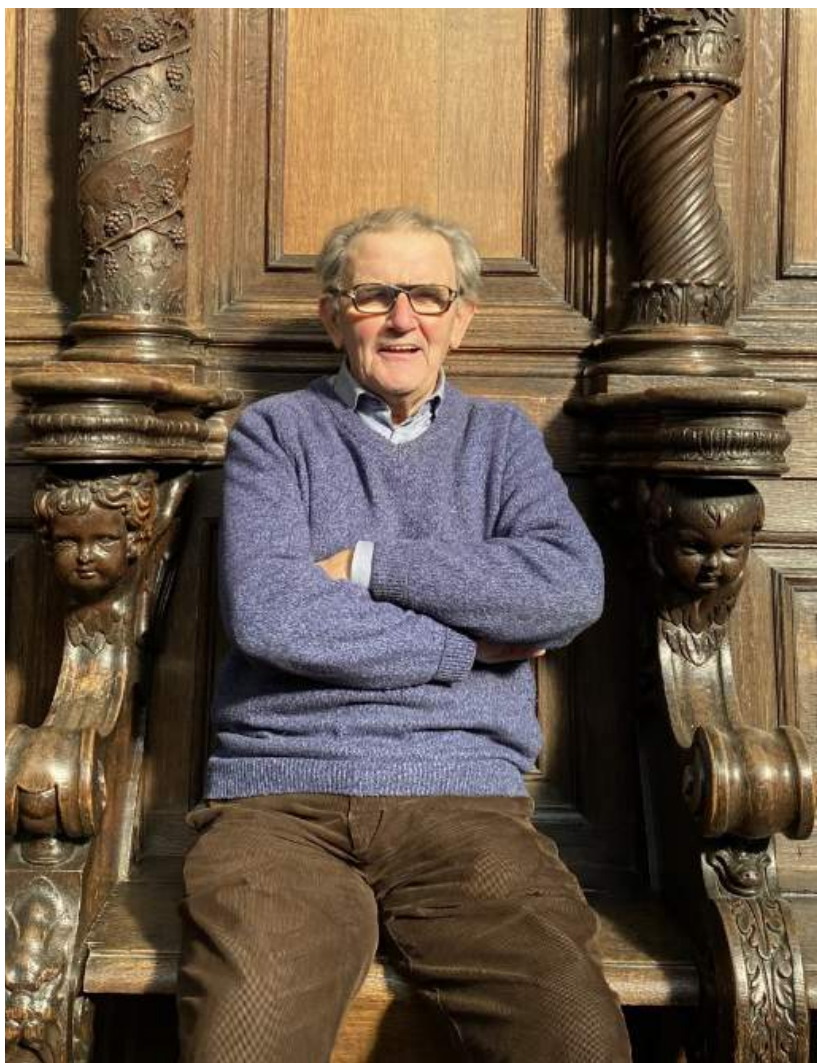

Later werd hij 'jefke', een misdienaar die tijdens de grote missen op de trappen naar het hoofdaltaar een flambeeuw of toorts mocht vasthouden. Uiteindelijk schopte hij het op zijn 15de tot 'ceremoniarius van de misdienaars', de aanvoerder onder de misdienaars en de enige met zwarte toga en wit rocket. Op zijn 34ste, in 1965, werd hij

aangesteld als kapelheer in het Broederschap van O.-L.-Vrouw van de Rozenkrans, waar zijn vader al enkele jaren in zat.

Eind jaren '60 ging hij in Temse wonen en was hij wat minder actief in de Sint-Pauluskerk. Na 1979 vloog hij er weer vol in. Net zoals voorheen zijn vader, zette hij zich in voor de strijd tegen de armoede in de parochie via de Sint-Vincentiusgenootschap, waarvan hij ondertussen voorzitter is geworden. In de jaren '90 kwam daar nog 'de muziek' bij met het coördineren van orkestmissen en concerten.

Zo, nu kent u onze Leo (nog) beter, een boegbeeld van de Sint-Paulusgemeenschap. En laat Leo in deze Coronatijden vooral een voorbeeld zijn voor alle vrijwilligers én sympathisanten van onze Sint-Paulusgemeenschap. En daar hoort u ook bij, onze trouwe lezers. Om het met de woorden van Berthold Brecht (toneelschrijver, 1898–1956) te zeggen: 'Stark ist der Stier, aber das Gras ist stärker, das er niederstampft. Es kennt den Himmel und richtet sich wieder auf.'¹ Laten we met z'n allen gras zijn.

Caroline De Wever

¹ Uit notities voor een 'Saul und David'-stuk.

ANTWERPEN 1556: HET 22STE KAPITTEL VAN HET GULDEN VLIES

Filips II had nog maar net het koningschap van Spanje overgenomen van zijn papa, Karel V, toen hij op 18 januari 1556 te Antwerpen aankwam om het 22ste kapittel van het Gulden Vlies voor te zitten. In zijn 'Geschiedenis van Antwerpen' beschrijft Mertens op welke manier de nieuwe leden voor de koning moesten komen, om door hem 'geslagen' te worden: "De eigenlijke plechtigheden begonnen eerst woensdag 21 januari wanneer de koning naar de kerk kwam, in gezelschap van de Vliesheren. Die namiddag kwamen de ridders, gans in het zwart gekleed, in de kerk terug om er de Vigiliën bij te wonen." Die plechtigheden vonden plaats in de O.L.-Vrouwkerk, maar er was zoveel volk, dat een aantal ridders moest uitwijken naar de predikherenkerk, nu beter gekend als Sint-Pauluskerk.

Het is op dat moment dat een onbekend meester het tafereel in de predikherenkerk heeft geschilderd. Dankzij moderne technologie hebben we het schilderij omgezet in een foto, de techniek staat voor niets. We zien 4 ridders in het zwart gekleed, die wachten tot ze tot lid van het Gulden Vlies zullen geslagen worden. Aswoensdag 1556 was nog maar een maand later, dus de paus had dispensatie gegeven om aan de ridders al op 21 januari het askruisje te geven, op voorwaarde dat ze onmiddellijk zouden beginnen vasten zonder zeuren. Rechts zien we inderdaad een 5de ridder, die door een geestelijke, waarschijnlijk Georgius Van Egmont, bisschop van Utrecht, een kruisje op het voorhoofd gedrukt wordt.

Naar de namen van de 4 zittende ridders is het gokken, we zien immers hun gezicht niet. Dankzij Mertens kennen we wel de namen van de in totaal 19 geridderde heren. Zou die aan de rechterkant Jan, markgraaf van Bergen kunnen zijn? Daarnaast dan Erwin, baron van Bernstein, met als buurman Leonard van Montmorency en, helemaal links, Armando Doria, markgraaf van Santa Stephano? We zullen het wellicht nooit weten. Kijk hoe ingetogen mooi dat de schilder de kleuren van de kerk gedempt heeft gehouden. Waarschijnlijk omdat dat gedeelte van de predikherenkerk nog helemaal niet bestond in 1556, hij wou dat detail niet te hard doen opvallen.

Zaterdag 21 januari 1556, een Aswoensdag om nooit te vergeten!

Armand Storck

AAN DE RECHTERHAND VAN DE VADER

In ons maartnummer legden we al uit waarom Pasen steeds op een andere datum gevierd wordt, maar wel altijd op een zondag. Dan is het logisch dat Ons-Heer-Hemelvaart op een donderdag valt. *Hemelvaart* volgt immers precies 40 dagen na de herdenking van de Verrijzenis van Jezus.

Waarom precies 40 is niet helemaal duidelijk. Los van de vaststelling dat het een heilig getal is en er op die manier een volmaakt evenwicht ontstaat in de hele paascyclus: 40 dagen vasten voor Pasen, 40 dagen bezinning erna. Die periode na Pasen gebruikt de verrezen Jezus volgens de evangeliën om her en der Zijn opwachting te maken, zoals bij de Emmaüsgangers en de ongelovige Thomas te midden van de apostelen.

De *Tenhemelopneming* of *Hemelvaart* van Jezus is een logisch gevolg van Zijn Verrijzenis. Want als Christus waarlijk is verrezen en daarna herhaaldelijk aan de apostelen verscheen, dan moest Hij op een bepaald ogenblik wel ten hemel varen. Of Zich ten eeuwig en dagen aan de gelovigen tonen.

Verschijningen

Volgens tal van theologen slaan die 40 dagen niet op de periode tussen Pasen en *Hemelvaart*, maar op de duurtijd van de verschijningen. En werd Jezus, meteen na Zijn wederopstanding, in de hemel opgenomen.

Wat logischer lijkt. Het is een these die in de vroegchristelijke tijd de meeste aanhangers telde. Een ivoren basreliëf van een onbekend kunstenaar uit circa 400, is daar getuige van (zie *afb 1*).

In tegenstelling tot de Kruisiging en de Verrijzenis van Christus, is in de vier evangeliën bitter weinig terug te vinden over *Hemelvaart*. Enkel Lucas (24, 51) vermeldt de gebeurtenis expliciet, maar wijdt er nauwelijks één vers aan. Marcus (16, 19) doet dat ook, maar specialisten gaan er van uit dat het laatste hoofdstuk van dit evangelie, inclusief de verschijningen, pas later werd toegevoegd

De traditie van *Hemelvaart* dankt haar ontstaan vooral aan de Handelingen (1, 9-11).

Ivoren basreliëf, ca 400, München

Niet toevallig, want de auteur van deze tekst en die van het Lucasevangelie, zijn één en dezelfde. Hij zorgt ook voor het wolkje en de twee engelen in de christelijke iconografie (zie afb 2). Lucas vergezelde onze Paulus op zijn tweede en derde missiereis. Het Hemelvaartverhaal ontstond dus ca 35 jaar na Jezus' dood.

Tenhemelopneming

Er is iets opmerkelijks met de gebruikte terminologie. Wij vieren *Hemelvaart*, maar de meeste teksten hebben het over *Tenhemelopneming*. 'Ten hemel varen' gaat uit van een actie van Jezus, bij een 'opneming in de hemel', gaat de actie uit van de Vader. Met die 'opneming' en 'aan de rechterhand van de Vader', wordt de goddelijkheid van Jezus bevestigd en dat is meteen de diepere religieuze betekenis van *Hemelvaart*.

Psalm 110 uit het Oude Testament was voor de vroeg-christelijke kerk een sleuteltekst voor de interpretatie van de *Tenhemelopneming* van Christus. 'Er is sprake van de verheerlijking van Christus bij Zijn Hemelvaart, het gaat over Zijn troonsbestijging. De rechterzijde van de troon is de plaats van eer', aldus vroegekerk.nl.

Giotto. fresco in de Scroveani-kapel. Padua –

Een hemelvaart is dus niet exclusief christelijk. De profeet Elia werd 'met vurige paarden ten hemel gedragen' (II Koningen 2,11-12). Mohammed werd niet ten hemel opgenomen, maar maakte volgens de traditie (hadith) en de Koran (soera 17) een 'hemelreis' naar Jeruzalem. Zo hebben zowel jodendom als islam hun hemelvaart, al leverde dat Elia noch Mohammed, in tegenstelling tot Jezus, een goddelijke status op.

De verkondiging van de *Tenhemelopneming* en de verheerlijking van Jezus, liggen

overigens aan de basis van het allereerste christelijke martelaarschap, de steniging van Stefanus. De verrijzenis van Jezus klonk in de oren van de joden al godslasterlijk, toen Stefanus ook nog eens verklaarde dat hij de Mensenzoon zag staan 'aan Gods rechterhand' (Handelingen 7, 56), stuurden ze hem meteen naar de hemel.

MAER NOCH NIET AL BETAELT

In maart 1638 was het koorgestoelte van het nieuwe hoogkoor van de predikherenkerk te Antwerpen afgewerkt. De paters zochten en vonden sponsors om mee de kosten te dragen. Met onderstaande brief vroegen ze het stadsbestuur van Antwerpen om een bijdrage voor de plaatsing van het stadswapen boven een van de stoelen. De schrijver merkte fijntjes op dat het koorgestoelte was afgewerkt, maar nog niet afbetaald. Hij schreef dat het aanbrengen van het stadswapen een langdurige herinnering zou zijn van de stad tot Gods eer. Dat klopt, want het wapen hangt er nog steeds. Het schrijven had succes, zij het dat de ambtelijke molen traag heeft gedraaid, want pas een jaar later kregen de predikheren bevestiging van de stad.

Convent Predicheeren, 30 maart 1638

Bidden met alder oodtmoed de prior ende conventualen der predicheeren deser stadt Antwerpen om dat mijne U eerw. heeren souden believe wedersijen te vereeren de heerlijcke stadts wapenen inde nieuwe volmaeckte stoelen (maer noch niet al betaelt) van hunnen nieuwen choor waervan elcke stoel mette wapen is kostende ter somme van hondert tachtentich guldens eens, ende sal wesen een loffelijcke ende lanckdurende ghedachtenisse der stadt tot Goidts eere ende dienste, ende sullen sij supplianten altijd bidden voor het lancksalighleven van U.E.

Sij dese requeste ghestelt in handen van tresoriers ende rentmeesters. Actum 30 martij 1638, onderteekent E. Fabri

Antwerpen, 26 maart 1639

Daernaer ghehoort het advis, mijne heeren B.B. ende S.S. hebben geordonneert mits deesen aende tresoriers ende rentmeesters uyt te rijcken ende betalen aende supplianten de somme van driehondert ende dertich guldens voor twee stoelen inde choor in dese requeste vermelt. Actum 26 martij 1639 gheparapheert ondertekent C. Geraerts

De stad Antwerpen betaalde 330 gulden voor twee stoelen in het hoogkoor. Mogelijk sponsorde ze niet alleen de stoel waarboven nu nog altijd het stadswapen prijkt, maar ook de stoel van het markgraafschap. Dat wordt echter niet duidelijk uit de correspondentie.

De brieven bevinden zich in het archief van de stad Antwerpen (SAA, privilegekamer, rekwestboeken, PK740 (1639) fol. 78r). Claire Baisier

heeft ze opgespoord en wij hebben de teksten geplukt uit haar thesis van 2008.

Armand Storck

Het wapen van de stad Antwerpen, 1639, eerste stoel van het koorgestoelte, zuidoost op het hoogkoor van de Sint-Pauluskerk. Eigen foto.

HEILIGE CORONA, BID VOOR ONS

U wist het misschien nog niet, maar er pronkt een heilige op de katholieke, maar ook orthodoxe kalender die luistert naar de naam Corona. De jongedame – ze haalde haar 17de levensjaar niet – wordt in de liturgie gevierd op 14 mei maar ook op de, als u dit leest intussen verleden, 24ste april. Tenminste, zo leren ons verschillende bronnen. Als we stiekem wat verder bladeren door onze onvolprezen Druivelaar vinden we helemaal geen Corona terug op *14 mei*, wel de heilige Matthias, één van de twaalf. Overigens niet te verwarren met Mattheüs, de enige evangelist die in zijn moedertaal schreef, het Aramees. Waar is de heilige Corona dan gebleven?

Dat zit zo. Er zijn meer heiligen dan het jaar dagen telt. Dat komt omdat vooral tijdens de eerste eeuwen van het christendom de *martelaren* over elkaar struikelden, het volks geloof nog welig tierde en een extra heilige klooster- of kerkgemeenschappen geen windeieren, maar wel pelgrimsinkomsten of schenkingen legden.

Sinte-Corona, steeds in combinatie met de heilige Victor, de man die ze bijstond tijdens zijn marteldood, vinden we wel degelijk terug op 14 mei, maar slechts op de derde plaats, en ook op 24 april op de achtste plaats. Logisch dat in onze contreien niemand van haar bestaan op de hoogte was. Maar in Beieren, Bohemen en Oostenrijk is ze erg populair.

Laten we u meteen een illusie armer maken. Corona is geen beschermheilige tegen *epidemieën*, wel patrones van slagers en houthakkers – dat heeft met haar vreselijke, maar allicht verzonnen marteldood te maken – en ook van, jawel, gokkers en schattenjagers. Toch zorgt een piepklein Oostenrijks dorpje nog voor een link tussen de heilige en het virus.

Sankt Corona am Wechsel, een gehucht van nauwelijks 9 km² met minder dan 400 inwoners op 80 km van Wenen en 40 km van de Slovaakse grens, is een bedevaartsoord gewijd aan de heilige

Afbeelding van de heilige Corona door de meester van het Palazzo Venezia, ca 1350, Staatsmuseum Kopenhagen

Het schrijn van de heilige Corona dat de relieken bewaart in Aken, werd gerestaureerd

Corona. De lokale boeren aanroepen haar daar sinds mensenheugnis als beschermheilige tegen *veeziekten*. En laat het virus nu van dier op mens zijn overgegaan...

Of het dorpje aan de Wechsel ooit de allures krijgt van Santiago de Compostella, is twijfelachtig. Maar een *pelgrimstocht* die start met een bezoek aan de relieken van Corona in de Dom van Aken – daar afgeleverd door Otto III nog voor het jaar 1000 – langs de talloze bedevaartsoorden in Beieren en Bohemen, met als eindpunt de skipistes aan de Wechsel, waarom niet?

Maar wie op zoek is naar een beschermheilige tegen ziektes en epidemieën die wat meer houvast biedt en een trackrecord van enkele eeuwen kan voorleggen, kan zich beter wenden tot *Sint-Rochus*. Hij is overigens ook de patroon van de ziekenhuizen, dokters en zieken. In 1485 werden zijn vermeende relieken overgebracht van Montpellier naar Venetië.

De veel te vroeg gestorven Corona herkennen we iconografisch aan een kroontje (corona), een martelaarspalm en een witte lelie. Die laatste staat symbool voor de maagdelijkheid, wat gezien haar leeftijd, de logica zelf lijkt. Onduidelijkheid bestaat zowel over de plaats van overlijden (Egypte, Syrië, Antiochië) als over het tijdstip (170 of 303 na Christus)

NIET EEN, MAAR TWEE?

In de Sint-Joriskerk staat het beeld van **Onze-Lieve-Vrouw van het Kasteel**. Niet ongerust worden, we gaan niet overlopen naar een andere kerk, daarvoor zijn we te hard gehecht aan onze vertrouwde Sint-Pauluskerk.

De geschiedenis van dit beeld brengt ons naar de reden van dit artikel: zijn of waren er in Antwerpen twee Rozenkransbroederschappen, is of was de Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkrans in Sint-Paulus niet de enige in Antwerpen?

Laten we daarom teruggaan naar 1566. De spanningen die er toen in Antwerpen heersten resulteerden in de Beeldenstorm. Philips II stuurde hertog Fernando Álvarez de Toledo y Pimentel (hier beter gekend als de hertog van Alva, de IJzeren Hertog en in Spanje als de Grote Hertog) naar de Nederlanden om met een grote troepenmacht orde op zaken te stellen. Hij begon met de installatie van een "Raad van Beroerten" en de bouw van een citadel. Het is hier dat, nabij de ingangspoort van het vestingwerk, voor het eerst werd gesproken over een beeld van Onze-Lieve-Vrouw met het zegel van de hertog van Alva. De tirannieke houding van de hertog en het extreem geweld van zijn troepen leidde uiteindelijk op 4 november 1576 tot de Spaanse Furie in Antwerpen en de uittocht van de Spaanse troepen.

Op 17 augustus 1585 slaagde de landvoogd Alexander Farnese, na de nodige inspanningen en een dosis geluk, Antwerpen terug onder Spaans bewind te brengen.

Kort na de herovering van Antwerpen werd in de parochiekerk van het kasteel, dankzij de bemiddeling van de paters dominicanen, een Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans opgericht. De pauselijke stichtingbul werd bekomen op 5 oktober 1588 door pater Nicolaus Neelsius, provinciaal der dominicanen in de provinciën van Neder-Duitsland.

Aan de broederschap werd het linkerzijaltaar toegewezen in de kerk van het kasteel waarvoor de toenmalige kastelein (bevelhebber van de citadel) kolonel Christobal de Mondragon, de pastoor van de kerk Florestan Diaz, de kapitein Dominicus de Diaquet en de vaandrig Antonio de Saavadra, tekenden.

Wanneer bleek dat in 1592 de stichtingsakte verloren was moest een herstichting gebeuren. Op 11 mei 1592 werd, in het klooster der dominicanen, de stichting bevestigd door dezelfde pater. De nieuwe stichting werd gevierd op 14 juni 1592 in de kerk van het kasteel in aanwezigheid van talrijke hoge vertegenwoordigers van de overheid.

De Verlichting, eind 18de eeuw, was voor de katholieke kerk een woelige periode. Eerst de Oostenrijkse keizer Jozef II en daarna de Franse bezetting zorgde voor het verdwijnen van kloosters en kerken, ook de kerk en de parochie van het kasteel. Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw zou een hele tijd een diep verborgen bestaan leiden tot het in 1821, samen met de Rozenkransbroederschap, werd overgebracht naar de Sint-Jozefkerk van de karmelietessen op de Rosier.

In 1853 werd het beeld plechtig overgebracht naar de gloednieuwe Sint-Joriskerk

In 1926 werd in de Sint-Joriskerk, op initiatief van pastoor Thyssen, de Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van het Kasteel gesticht waarin de meer dan drie eeuwen oude broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans werd opgenomen.

Wanneer werd dan in Sint-Paulus de Rozenkransbroederschap opgericht? Dat is een andere vraag want, net als in het kasteel, is de stichtingsakte verdwenen, waarschijnlijk in de woelige periode na de Beeldenstorm. We houden het voorlopig maar op 1571.

Erwin Vandecaeter

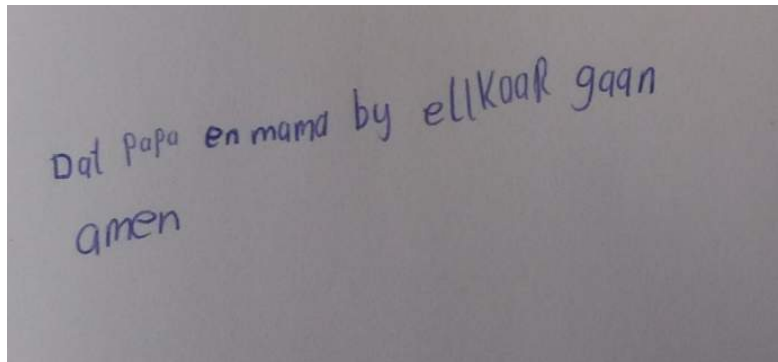
-
- PRIMS, Floris, Geschiedenis van Sint-Jorisparochie en -kerk te Antwerpen, Antwerpen 1923
 - www.sint-jorisparochie.be, 21/04/2020
 - Topa

EEN GREEP UIT ONZE POPULAIERSTE FACEBOOK-BERICHTEN

(van april)

Een heel kort gebed

Het laatste weekend dat de Sint-Pauluskerk open was voor bezoek, voordat de coronacrisis ons verplichtte om de deuren te sluiten, was dat van 7 en 8 maart. Deze ochtend werd ik daar aan herinnerd, toen ik foto's aan het nemen was in de zuidelijke zijbeuk. Ik wou de engel verplaatsen, waarop het boek ligt met de gebedsintenties en mijn blik viel op de laatste teksten die waren genoteerd.

Op zaterdag 7 april had iemand in het Engels een gebed geschreven en net daaronder stond er, in een kinderhand, een heel korte tekst: "dat papa en mama bij ellkaar gaan amen". Arm, lief kind, wat zou ik je willen troosten.

Drakenschool gesloten door coronamaatregelen

We hebben u al een paar keer verteld over de talloze vreemde wezens die de Sint-Pauluskerk bevolken. Verleden jaar hadden we het over de kabouters in onze tuin, maar ook in de kerk zelf lopen ongewone wezens rond.

Neem nu onze familie tweekoppige draken, die ergens halverwege het hoogkoor wonen (postadres: Dhr & Mevr. Draconis, Hoogkoor Noord). Het koppel heeft een flink uit de kluiten gewassen zoon, Bicephalous of, in het kort, Biceps genaamd. Hij is vijf jaar oud en gaat naar de drakenkleuterschool in onze crypte, samen met zijn vriendjes uit de andere kerken. Het klasje bestaat uit een leraar, magister Draconis en 5 leerlingen. Met zijn zessen hebben ze in totaal 9 koppen, want niet alle draken zijn tweekoppig.

Door de coronacrisis werden we verplicht om niet alleen de Sint-Pauluskerk te

sluiten, maar ook de school in de crypte. Dat heeft geleid tot onvoorstelbare taferelen in onze anders zo rustige kerk. In deze Facebookpost vertellen we over een wel heel erg feit. De ouders van tweekoppige drakenkinderen, net als elk ander ouderpaar, geven veel wijze raad mee tijdens de opvoeding van hun kroost. Een basisregel voor tweekoppige draken is: maak geen ruzie met je andere kop, dat is sinds eeuwen absoluut verboden.

Dat liep mis tijdens de coronaquarantaine. Biceps links raakte slaags met Biceps rechts. Het was een gegrom en een gepiep van jewelste. Gelukkig was pa draak niet te ver uit de buurt en kon hij tijdig ingrijpen. Je merkt er al niets meer van, buiten dat minuscule druppeltje bloed aan het gewelf. Pa draak heeft Biceps in extra quarantaine geplaatst voor de rest van de coronacrisis. Als straf moet hij stil blijven staan in de houding die hij aannam tijdens het gevecht.

Eens benieuwd of we ze zo nog kunnen zien staan wanneer de kerk terug open mag voor het publiek. Kom dan vlug maar eens kijken of je ze kan ontdekken bovenaan de noordkant van het koorgestoelte. De rust is ondertussen weergekeerd in de kerk. Het lijkt wel of Biceps al bijna 400 jaar niet bewogen heeft.

Pissijn

Wanneer ik nog eens tijd heb, dat is: als de coronaquarantaine nog veel langer duurt, dan maak ik eens een studie over een aloud Vlaams fenomeen: de pissijn. Nog een paar van de Antwerpse kerken bezitten er een. Dat is dan een al dan niet wat gemoderniseerd aanbouwtje tegen een kerkmuur, waar 3 à 4 mannen naast elkaar plaats kunnen nemen en hun gedachten de vrije loop laten gaan. Broederlijk, schouder aan schouder, wanneer zal dat opnieuw kunnen?

Vroeger bezat de Sint-Pauluskerk ook een faciliteit, waar mannen zich konden verlichten, voor het ter kerke gaan. Deze foto is genomen tijdens de Eerste Wereldoorlog. Daar zie je gelukkig niet veel van, zodat onze blik naar de lantaarnpaal op de Veemarkt glijdt. Wat een merkwaardige constructie is er rond gebouwd: een buffer tegen de

buitenwereld, laag genoeg om er boven te kijken, hoog genoeg van de grond om de onderbenen van de gebruikers te tonen en het product van hun aanwezigheid.

Vandaag moet je als man ook al ver zoeken om je plas op een neutrale, wettelijke manier kwijt te raken. Voor de dames blijft het probleem na 100 jaar nog even hachelijk, daar is nog weinig veranderd. Tip van de dag: dames en heren, de stad Antwerpen stelt in normale tijden de toiletten in al haar publieke ruimten (musea, districtshuizen, ...) gratis open voor het publiek. De Facebookpagina van Sint-Paulus: uw verlichting in bange dagen.

Erotiek in de Sint-Pauluskerk

Zij vindt het opwindend dat hij zijn kanten kraagje aanhoudt terwijl ze elkaar beminnen. Zelf zet ze op die momenten graag een hoofddeksel op dat het midden houdt tussen het nieuwe havenhuis te Antwerpen en een walvis. Bovenaan is ze grotendeels naakt en ze houdt haar rokken opgeschort tegen haar buik. Zijn zwaard staat in vuur en vlam, op de rand van smelten. Zijn gezicht bevestigt die hypothese. Zij voelt de bui hangen en slaat zijn zwaard met een vod, om het allemaal wat af te koelen, een beproefde methode om branden te blussen. De beeldhouwer laat het aan onze fantasie over hoe het afloopt. Ik denk goed, ze leven vast nog lang en gelukkig.

Detail lambrisering, 17de eeuw, zuiderbeuk Sint-Pauluskerk Antwerpen.

Zondag 19 april - 'De Vinding van Jezus in de tempel' van Matthias Voet, 1618

Op 25 maart zijn we gestart met het eerste schilderij uit de Rozenkransreeks. "De reeks leest als een stripverhaal uit het leven van Maria en Jezus" hadden we u verteld, maar niet als je ook wil rekening houden met het liturgisch jaar. Daar hadden we u ook voor gewaarschuwd.

Zo hebben we tot nu toe al acht van de 15 schilderijen getoond: De Visitatie, de Annunciatie, Jezus op de Olijfberg, vier taferelen rond het lijden en sterven van Jezus en tot slot de Verrijzenis. Vandaag maken we echter een sprong terug in de tijd en in de reeks, naar het laatste

schilderij uit de vijf Blijde Mysteryes of nummer vijf uit de Rozenkransreeks: De Vinding van Jezus in de Tempel.

In de liturgische kalender is er geen specifieke feestdag of hoogdag gewijd aan deze gebeurtenis. De datum is als volgt gekozen/berekend: de twaalfjarig Jezus vergezelt zijn moeder en vader om in Jeruzalem Pesach te vieren. In de Bijbel staat dat Jezus volgens de gebruiken op pelgrimage ging. Vandaag heet deze gebeurtenis Pesach en is één van de belangrijkste joodse feesten ter herdenking van de bevrijding van hun volk uit de slavernij. Dit jaar werd Pesach gevierd van 8 april tot 's avonds 16 april. Terug naar het jaar 12, daar merkten Maria en Jozef bij hun thuiskomst dat Jezus niet bij de groep was. Ze keerden terug naar Jeruzalem om hem drie dagen later te 'Vinden in de Tempel'. Laten we nu 16 april nemen als de dag dat Maria en Jozef thuis zouden komen en merken dat hun zoon er niet bij was, dan is 19 april drie dagen later en de dag dat ze hem terugvinden in de tempel. Bovendien is 19 april een zondag. Meer hoeven we niet te zeggen.

Zo, u bent weer helemaal mee. Wil u graag meer van deze leuke weetjes lezen en/of op de hoogte blijven van allerlei activiteiten in de Sint-Pauluskerk? Bezoek dan onze Facebook-pagina '**Sint-Pauluskerk Antwerpen**' of onze Instagram-

pagina '@**sintpauluskerkantwerpen**' en word onze vriend/volger! like us/volg ons! Dank u!

Uw FB/IG-ploeg (Armand Storck, Walter Geluyckens, Caroline De Wever)

EUCHARISTIEVIERING SINT-PAULUSKERK

zondag 10.30 u

PASTOOR BART PAEPEN

Onthaal, pastoraal gesprek, doop, huwelijk, uitvaart
secretariaat@sint-paulusparochie.be

PAROCHIESECRETARIAAT

secretariaat@sint-paulusparochie.be
03 231 33 21

KERKFABRIEK SINT-PAULUS

- Voorzitter Walter Vrinssen
03 231 31 48 of 0477 50 01 90 | kerkfabrieksintpaulus@skynet.be
- Directeur (Collectiebeheer en afspraken voor kerkgebouw, leveringen, technische ondersteuning) Caroline De Wever
0479 34 41 26 | carolinedewever@hotmail.com

CONCERTEN EN EVENEMENTEN

- Leo Van achter
0473 97 83 36 | leo.vanachter@skynet.be
- Wilfried Van den Brande: intendant
0477 57 25 31 | muziekinsintpaulus.be
- Nicolas De Troyer: organist-titularis
0486 41 25 82 | nicolasdetroyer@gmail.com

TOERISME EN RONDLEIDING

Sint-Paulusvrienden:

- sintpaulusvrienden@proximus.be
- Walter Geluyckens: 0494 44 82 53
- Leo Vereecken: 0486 57 52 35
- Joris Reymer: 0475 33 80 03

REDACTIE **p**aulus

redactiespk@outlook.com

Ontwerp: E. Vandecauter

Redactie: C. De Wever, A. Storck, W. Geluyckens,
G. Meeussen, L. Van achter, E. Vandecauter
Beelden: A. Storck, Wikipedia, Felixarchief,
C. De Wever, Sint-Jorisparochie, E. Vandecauter.

Teksten en afbeeldingen werden
opgenomen zoals door de auteurs
aan de redactie bezorgd.

Sint-
Pauluskerk

Sint-Paulusstraat 22
2000 Antwerpen
tel. 03 231 33 21
www.sint-paulusparochie.be